
ПОЛІТИЗАЦІЯ МІГРАЦІЇ ЯК ЧИННИК ВИБОРЧОЇ МОБІЛІЗАЦІЇ У КРАЇНАХ ВИШЕГРАДСЬКОЇ ГРУПИ

POLITICIZATION OF MIGRATION AS A FACTOR OF ELECTORAL MOBILIZATION IN THE VISEGRAD GROUP COUNTRIES

Михайло Дубель¹

Донецький національний університет імені Василя Стуса (вул. 600-річчя, 21, м. Вінниця, Україна, 21021)

Mykhailo Dubel

Vasyl' Stus Donetsk National University (21, 600-Richchia Str., Vinnytsia, 21021, Ukraine)

Отримано: 20.04.2026. Затверджено: 28.05.2026. Опубліковано: 30.05.2026.

АНОТАЦІЯ

У статті досліджується роль міграції як одного з чинників виборчої мобілізації у країнах Вишеградської групи — Польщі, Чехії, Словаччині та Угорщині — у період від міграційної кризи 2015 року до сучасних виборчих кампаній. Актуальність теми зумовлена тим, що міграційна проблематика помітно посилила свою присутність у політичному дискурсі європейських держав і дедалі частіше використовується політичними акторами як інструмент впливу на виборців. Відтак метою статті є з'ясування того, яким чином питання міграції впливає на електоральну поведінку та формує особливості політичної конкуренції в цих країнах. Дослідження ґрунтується на поєднанні історичного, компаративного та біхевіорального підходів, що дало змогу не лише простежити розвиток відповідних процесів у динаміці, але й порівняти національні кейси та визначити ключові мотиваційні орієнтири виборців. Отримані результати свідчать про те, що вплив міграційної проблематики є неоднорідним і варіюється залежно від політичного контексту кожної країни. Найбільш виразно цей чинник проявляється в Угорщині, де міграція протягом тривалого часу залишається центральним елементом політичної

¹ PhD з міжнародних економічних відносин; orcid 0000-0003-2229-0419; e-mail: m.dubel@donnu.edu.ua

риторики та важливим інструментом мобілізації електорату. У Польщі міграційна тема також активно використовується у передвиборчій боротьбі, однак її значення значною мірою врівноважується іншими соціально-економічними питаннями. Натомість у Чехії вона не набуває визначального характеру і радше виступає як допоміжний фактор політичної конкуренції. Словаччина займає проміжну позицію: за наявності помітної риторичної присутності міграційної тематики її реальний вплив на результати виборів залишається обмеженим. Разом із тим можна говорити про загальну тенденцію до поширення антимігрантських наративів серед провідних політичних сил регіону, що позначається на трансформації політичного дискурсу та сприяє посиленню суспільної поляризації. Особливої уваги заслуговує питання українських мігрантів: попри те, що вони переважно сприймаються як вимушені переселенці, їхня присутність поступово входить до сфери політичних дискусій. Отримані результати можуть бути використані як підґрунтя для подальших досліджень взаємозв'язку між міграційними процесами та електоральною поведінкою в європейському просторі.

Ключові слова: політизація міграції; виборчі процеси; країни Вишеградської групи; популізм; політичний дискурс; електорат.

ABSTRACT

The article examines the role of migration as one of the factors of electoral mobilization in the Visegrad Group countries — Poland, the Czech Republic, Slovakia and Hungary — in the period from the migration crisis of 2015 to the current election campaigns. The relevance of the topic is due to the fact that the migration issue has noticeably increased its presence in the political discourse of European states and is increasingly used by political actors as a tool to influence voters. Therefore, the aim of the article is to clarify how the issue of migration affects electoral behavior and shapes the features of political competition in these countries. The study is based on a combination of historical, comparative and behavioral approaches, which made it possible not only to trace the development of relevant processes in dynamics, but also to compare national cases and identify key motivational orientations of voters. The results obtained indicate that the impact of migration issues is heterogeneous and varies depending on the political context of each country. This factor is most clearly manifested in Hungary, where migration has long remained a central element of political rhetoric and an important tool for mobilizing the electorate. In Poland, the migration topic is also actively used in the election campaign, but its importance is largely balanced by other socio-economic issues. In contrast, in the Czech Republic, it does not acquire a decisive character and rather acts as an auxiliary factor in political competition. Slovakia occupies an intermediate position: with a noticeable rhetorical presence of the migration topic, its real impact on the election results remains limited. At the same time, we can talk about a general tendency to spread anti-migrant narratives among the leading political forces in the region, which affects the transformation of political discourse and contributes to the strengthening of social polarization. The issue of Ukrainian migrants deserves special attention: despite the fact that they are mainly perceived as forced migrants, their presence is gradually entering the sphere of political discussions. The results obtained can be used as a basis for further research into the relationship between migration processes and electoral behavior in the European space.

Key words: politicization of migration; electoral processes; Visegrad Group countries; populism; political discourse; electorate.

I. ВСТУП

Під час проведення перевиборчих перегонів політичні сили різними методами намагаються достукатися до своєї потенційної аудиторії. На жаль, одним з інструментів впливу в руках праворадикальних популістів все більше стає питання міграції, а саме спекуляції на потенційній шкоді від подібного явища для мешканців державі, що приймає. Серед значної кількості держав у якості предмета дослідження обрано саме країни Вишеградської групи (Польща, Чехія, Словаччина, Угорщина). Це було зумовлено тим, що, по-перше, такі держави знаходяться близько до України, внаслідок чого значна кількість наших громадян навіть до 2022 року, і, тим паче, після початку повномасштабної озброєної агресії проти України; по-друге, у тому числі через наявність там наших громадян призводить до певної напруги у міждержавних відносинах з країнами Вишеградської групи.

Питання, що пов'язані з виборчим процесом та міграцією досить поширені серед вітчизняних вчених. Так, наприклад, А. Купін у дослідженні розглядає обмеження та можливості виборчих прав мігрантів у країнах — членах Європейського Союзу¹. Ю. Мазур і О. Петінова акцентують увагу на тому, що участь мігрантів у виборчому процесі є частиною політичної толерантності сторони, що приймає². У свою чергу І. Доцюк присвятив дослідження участі українських мігрантів у виборчому процесі на батьківщині³. М. Яворський на прикладі Данії розкриває проблематику північних європейських країн, де питання міграції впливає на партійну боротьбу за місця у парламенті⁴. Проте, вплив питання міграції на виборчий процес у країнах Вишеградської

¹ Купін А. П. (2020). Виборчі права мігрантів у країнах європейського союзу. *Проблеми формування громадянського суспільства в Україні: виклики та колізії*: матер. Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 15 трав. 2020 р.). Дніпро: ДДУВС. С. 115–119.

² Мазур Ю., Петінова О. (2024). Толерантність до мігрантів: соціальні, економічні та політичні фактори (на матеріалах соціологічного дослідження). *Південноукраїнські наукові студії*: зб. матер. Всеукр. наук.-практ. конф. студ. та молод. вчених (м. Одеса, 19–21 листоп. 2024 р.). Одеса: Ун-т Ушинського. С. 46–52.

³ Доцюк І. (2019). Зростання політичної суб'єктності українських мігрантів у Європі: соціальні та економічні передумови. *Громадський активізм українських мігрантів Європи: згуртовані новими викликами*: матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Львів, 24 жовт. 2019 р.). Львів: Вид-во «Апріорі». С. 152–154.

⁴ Яворський М. С. (2020). Парламентський дискурс та особливості формування міграційної політики Данії: виклики та взаємовпливи. *Регіональні студії*. № 21. С. 65–70. URL: <https://doi.org/10.32782/2663-6170/2020.21.10>

групи наразі недостатньо освітлено у вітчизняній науковій літературі, що зумовлює актуальність даного дослідження.

II. МЕТА І МЕТОДОЛОГІЯ

Метою цієї статті є визначення ролі міграції як чиннику виборчої мобілізації у країнах Вишеградської групи протягом періоду з міграційної кризи 2015 року до останніх виборів.

Методологічну основу дослідження склали: історичний метод (за допомогою якого було проведено аналіз подій протягом приблизно десятирічного періоду), компаративний метод (дозволив порівняти ситуацію у чотирьох різних країнах), біхевіоральний метод (на основі якого було з'ясовано мотиваційні драйвери електорату).

III. ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Для кращого розуміння контексту даного дослідження, необхідно проаналізувати політичне середовище країн Вишеградської групи. Ще до повномасштабного вторгнення на територію України у 2022 році та хвилі міграції, що за нею послідувала, у європейських державах вже відчувався вплив мігрантів, у більшості своїй через бойові дії у Сирії. Більшість держав Європейського Союзу виступили за надання притулку біженцям з Близького Сходу, проте не країни Вишеградської групи. У вересні 2015 року Вишеградська група оприлюднила спільну заяву, в якій наголосила, що будь-яка пропозиція ЄС, яка передбачає запровадження обов'язкових і постійних квот у межах заходів солідарності, є для них неприйнятною¹. Країни Вишеградської групи зайняли жорстку позицію проти обов'язкових квот ЄС на розміщення біженців. Така позиція відображає як занепокоєння щодо культурної інтеграції мігрантів, так і переконання, що пропозиції Європейської Комісії становлять надмірне втручання у національний суверенітет. Угорщина зазнала найбільшого напливу біженців і відреагувала на ситуацію в особливо конфронтаційному тоні. Водночас антимігрантська риторика активно використовувалася впливовими політичними діями у Чеській Республіці, Польщі та Словаччині, а громадська думка

¹ Joint Statement of the Heads of Government of the Visegrad Group Countries. URL: <https://www.visegradgroup.eu/home/documents/2015/joint-statement-of-the-150904>

в регіоні загалом характеризується високим рівнем негативного ставлення до міграції.

Необхідно проаналізувати ситуацію в кожній окремо взятій країні Вишеградської групи. Почнемо з найбільш радикально налаштованої проти міграційних процесів держави — Угорщини.

В Угорщині з самого початку міграційної кризи 2015 року при владі була антимиграційна політична сила. Політична стратегія партії на чолі з Віктором Орбаном, що керувала державою до квітня 2026 року, полягала у поляризації суспільства вздовж політичних ліній розмежування. Ключовим принципом цієї стратегії є поділ політичного простору партією «Фідес — Угорський громадянський союз» — на «національний» та «антинаціональний» табори, а також інтерпретація будь-якого політичного питання крізь призму цієї дихотомії. У разі незгоди з позицією «Фідес» політичні актори фактично автоматично зараховуються до «антинаціонального» табору незалежно від змісту їхніх аргументів, оскільки, з точки зору цієї партії, саме уряд Орбана виступає єдиним виразником національних інтересів Угорщини. Конфлікт між захистом прав меншин і врахуванням меншості як носія альтернативної думки, з одного боку, та безумовним визнанням прав людини і політично сконструйованою «волею більшості» — на національній, етнічній чи культурній основі — з іншого, набуває системного значення. В ім'я забезпечення спроможності уряду до ефективних дій він може апелювати до демократичної волі громадян і до певного «особливого стану», що дозволяє відсувати права людини та процедурні норми, які вважаються фундаментом ліберальної демократії, на другорядні позиції. Таким чином, уряд Угорщини свідомо використовує міграційне питання як інструмент трансформації політичної системи.

Політика Прем'єр-міністра Віктора Орбана ґрунтується на логіці відтворення конфліктів, а не на формуванні конструктивного національного консенсусу. Зазначена стратегія застосовується як на внутрішньополітичному рівні, так і в межах Європейський Союз з метою формування політичного порядку денного та консолідації внутрішньої політичної підтримки¹.

¹ Csanyi P., Kucharčík R. (2023). Central European Leaders' Attitudes Towards the Migration and the Migration Crisis. *Journal of Comparative Politics*. Vol. 16(2). pp. 20–37. URL: <https://www.>

Очевидно, що в Угорщина часів правління Віктора Орбана біженці є небажаними. Орбан здобув третій поспіль термін на посаді у 2018 р. (а також четвертий — у 2022 р.), ведучи передвиборчу кампанію на основі виразно антимігрантської платформи.

На останніх станом на зараз парламентських виборах в Угорщині у квітні 2026 року перемогу, вперше за більш ніж десять років, здобула не політична партія Орбана. Проте, що характерно, партія «Гіса» та її лідер Мадяр все ще дотримуються антимігрантських поглядів, хоча і не радикальних¹.

Наступною проаналізуємо ситуацію у Польщі. На відміну від Угорщини у цій країні станом на початок міграційної кризи 2015 року була при владі євроорієнтована партія, що дотримувалася стратегії прийняття мігрантів, правоконсервативна партія «Право і справедливість», яка на той момент була основною опозиційною силою, різко виступила проти плану Європейського Союзу, наголошуючи на необхідності протидії тиску щодо приймання мігрантів. Партія застерігала від ризику повторення помилок низки держав Західної Європи із численними мусульманськими громадами, що, на її думку, могло призвести до приймання мігрантів, які не поважають польські закони та звичаї та намагаються нав'язати власний спосіб життя.

Вибори 2015 року сприяли посиленню впливу крайніх правих політичних груп. Це проявилось, зокрема, у проведенні численних антимігрантських і антимусульманських демонстрацій по всій Польщі, які збирали значну кількість учасників на тлі зростання негативного ставлення до біженців загалом і мусульман зокрема. Оскільки уряд і церква створювали умови для зміцнення та легітимації праворадикального руху, це, у свою чергу, викликало активну реакцію з боку інших сегментів громадянського суспільства, спрямовану на протидію таким тенденціям. У результаті спостерігалось посилення практик солідарності попри соціальні та ідеологічні відмінності².

cpupi.si/assets/jcp/Articles-2023/JCP-July23-2.pdf

¹ EU cash, Ukraine, Russia and migration: Five takeaways from Péter Magyar's presser. URL: <https://www.euronews.com/my-europe/2026/04/13/eu-cash-ukraine-russia-and-migration-five-takeaways-from-peter-magyars-press-conference>

² Csanyi P. (2020). Impact of Immigration on Europe and its Approach Towards the Migration (European Union States VS Visegrad Group Countries). *Journal of Comparative Politics*. Vol. 13(2). pp. 4–23. URL: <https://www.jofcp.org/assets/jcp/JCP-July-2020.pdf>

Політичні зміни, що стали результатом виборів 2015 року, фактично призвели до призупинення обговорень щодо інтеграційної політики в Польщі. Водночас варто наголосити, що низький рівень пріоритетності цієї проблематики проявляється не лише у згортанні роботи над формуванням інтеграційної політики, але й у скороченні фінансування неурядового сектору, залученого до діяльності у цій сфері. Уряд «Право і справедливість» визначив такі пріоритети у сфері міграційної політики: забезпечення внутрішньої безпеки (зокрема охорони кордонів), сприяння розвитку каналів економічної міграції, а також подальше спрощення в'їзду осіб польського походження. Відповідно, можна зробити висновок, що інтеграційна політика не розглядалася як важливий елемент цієї нової стратегії. Сприйняття мігрантів як потенційної загрози проявлялося не лише у політичному дискурсі, але й у практичних діях держави. Так, у червні 2016 року було ухвалено так званий антитерористичний закон, відповідно до якого будь-який іноземець на території Польщі може бути підданий спостереженню без рішення суду фактично на невизначений термін¹.

У парламентських виборах 2023 року в Польщі міграційна проблематика виступала одним із ключових інструментів електоральної мобілізації. Партія «Право і справедливість», ще керувала, активно використовувала риторику «мігрантської загрози», поєднуючи її з критикою політики Європейського Союзу. Додатковим механізмом мобілізації стало проведення референдуму щодо прийняття мігрантів у день голосування, що сприяло підвищенню політичної значущості цього питання². Водночас, попри ефективність мобілізації електорату, міграційна тематика не забезпечила перемоги у формуванні уряду, що свідчить про обмеженість її впливу в умовах конкуренції з іншими соціально-економічними факторами. На відміну від риторики щодо мігрантів з країн Близького Сходу та Африки, українці розглядалися переважно як вимушені переселенці, що потребують підтримки. Водночас у передвиборчий період спостерігалася часткова політизація їхньої присутності через економічні та соціальні

¹ Ustawa poz. 904 z dnia 10 czerwca 2016 r. o działaniach antyterrorystycznych. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=wdw20160000904>

² Baranowska G. (2023). Poland's Sham 'Migration' Referendum. *Verfassungsblog*. <https://dx.doi.org/10.59704/0080ea603408fec9>

аргументи, зокрема у контексті навантаження на державні ресурси та конкуренції на ринку праці.

Наступною країною розглянемо Чехію. На відміну від Угорщини уряд Чехії спочатку розглядав можливість прийому мігрантів, проте, у запланованих масштабах це не здійснив. Політичні партії в Чехії довгий період демонструють консолідовану позицію щодо неприйняття біженців та імміграції. Із шести провідних партій, обраних до національного парламенту у 2017 році, лише Чеська піратська партія офіційно задекларувала проімміграційну позицію¹. Інші п'ять партій займають спектр позицій — від категоричного заперечення будь-яких форм міграції, як у випадку «Свобода і пряма демократія», до критики примусових механізмів розподілу біженців, як це характерно для «Чеської соціал-демократичної партії».

Більшість відкрито антимігрантських та ксенофобських партій не мають значних шансів на аналогічний успіх на виборах. Водночас суттєвим аспектом є те, що значна частина ксенофобської риторики, а також відповідних політичних ініціатив, була інтегрована у програмні та дискурсивні практики провідних політичних партій.

Таким чином, навіть за умов обмеженого електорального успіху, так звані «фобічні» актори вже встигли радикалізувати суспільні настрої та суттєво вплинути на політичний дискурс, наслідки чого можуть зберігатися у довгостроковій перспективі.

Парламентські вибори 2025 року в Чеській Республіці завершилися перемогою політичного руху ANO на чолі з Андреем Бабішем, який отримав відносну більшість голосів виборців та парламентських мандатів, проте не забезпечив формування одноосібної більшості у Палаті депутатів. Виборчий процес характеризувався високим рівнем електоральної участі та збереженням фрагментованої партійної структури. У змістовному вимірі передвиборчого дискурсу міграційна проблематика не набула статусу мобілізаційного чинника, що домінує, поступаючись соціально-економічним та управлінським питанням. Водночас вона зберігала обмежену присутність у риториці окремих політичних акторів, насамперед правопопулістського спря-

¹ Hinshaw D., Heijmans P. (2017). Upstart Pirate Party Remixes Czech Politics. *The Wall Street Journal*. URL: <https://www.wsj.com/articles/upstart-pirate-party-remixes-czech-politics-1510309801>

мування, що свідчить про помірний рівень політизації міграційного питання у чеському політичному просторі¹.

Останньою країною проаналізуємо Словаччину. Ця країна з самого початку «міграційної кризи» дотримувалася позиції ізоляціонізму.

Соціально-політичні чинники відіграють визначальну роль у формуванні ставлення до іммігрантів у Словаччині. До початку міграційної та біженської кризи ця проблематика залишалася маргіальною як для словацьких політиків, так і для суспільства загалом. Однак із розвитком кризи ситуація суттєво змінилася, передусім через те, що питання міграційної політики було інтегроване до передвиборчих програм провідних політичних партій напередодні парламентських виборів 2016 року. За незначними винятками, більшість політичних лідерів активно використовували тему міграції у виборчій кампанії, переважно в негативному контексті. Серед них — прем'єр-міністр і лідер партії Смер — соціальна демократія Роберт Фіцо, лідер опозиційної ліберальної партії Свобода і солідарність Ріхард Сулік, очільник націоналістичної партії Словацька національна партія Андрей Данко, а також лідер радикальної політичної сили Народна партія «Наша Словаччина» Маріан Котлеба.

Досить гострі дискусії навколо міграційної проблематики напередодні парламентських виборів у Словаччині у березні 2016 року призвели до суттєвого розколу в суспільстві. До парламенту пройшли три націоналістичні та популістсько-консервативні партії з виразно анти-міграційним порядком денним, зокрема ультраправа Народна партія «Наша Словаччина», а одна з них — Словацька національна партія — увійшла до складу урядової коаліції. Прем'єр-міністр Роберт Фіцо вів передвиборчу кампанію 2016 року під гаслом «Ми захищаємо Словаччину», характеризуючи мігрантів як «загрозу».² Водночас побічним наслідком жорсткої та недемократичної риторики щодо мігрантів стало те, що ультраправа Народна партія «Наша Словаччина» отримала понад 8 % голосів і вперше увійшла до парламенту.

¹ Garton Ash T. (2025). When Czech populists win, that's nothing peculiarly 'east European'. It's the new normal of the western world. *The Guardian*. URL: <https://www.theguardian.com/commentisfree/2025/oct/20/czech-republic-prague-populists-east-europe-west-eu>

² Slovak election: PM Fico sees Muslim 'threat'. URL: <https://www.bbc.com/news/world-europe-35718831>

Парламентські вибори 2023 року у Словацькій Республіці завершилися перемогою партії SMER-SSD під керівництвом Роберта Фіцо, яка отримала відносну більшість голосів виборців та сформувала урядову коаліцію¹. Виборчий процес відбувався в умовах політичної нестабільності та високого рівня суспільної поляризації. На відміну від Чехії, міграційна проблематика відігравала більш помітну роль у передвиборчому дискурсі, зокрема у риторичі популістських і національно орієнтованих політичних сил. Водночас її значення не було визначальним у порівнянні з питаннями соціально-економічного розвитку, енергетичної безпеки та зовнішньополітичної орієнтації держави. Таким чином, рівень політизації міграції у Словаччині можна охарактеризувати як середній, що поєднує елементи мобілізаційного використання з обмеженим впливом на остаточні електоральні результати.

IV. ВИСНОВКИ

Результати проведеного дослідження дають підстави говорити про те, що міграційна проблематика у країнах Вишеградської групи поступово закріпилася як один із інструментів електоральної мобілізації. Втім, її значення не є однаковим у всіх країнах регіону. Скоріше навпаки — воно помітно варіюється залежно від політичного контексту та актуальних суспільних запитів. У більшості випадків міграція використовується як зручний елемент політичної риторики. Передусім це характерно для правоконсервативних і популістських сил, які апелюють до тем безпеки, культурної ідентичності та державного суверенітету. Проте рівень ефективності таких апеляцій різний.

Найбільш показовою виглядає ситуація в Угорщині. Тут міграційна тематика вже давно вийшла за межі суто передвиборчої риторики і стала частиною ширшої політичної логіки. Фактично вона використовується як інструмент легітимації дій влади. У Польщі картина дещо інша: міграція також активно присутня у політичному дискурсі, але її вплив часто «розмивається» іншими питаннями — насамперед соціально-економічними. У Чехії ця тема не відіграє визначальної

¹ Jeffers P. (2023). Slovakia's Decision to Deter Immigrants from Entering the Country and Its Connection to Populism. *Democratic Erosion Consortium*. URL: <https://democratic-erosion.org/2023/11/15/slovakias-decision-to-deter-immigrants-from-entering-the-country-and-its-connection-to-populism/>

ролі і залишається скоріше другорядною. Словаччина, як і в багатьох інших аспектах, займає проміжну позицію: риторично міграція звучить доволі часто, але на практиці не стає вирішальним фактором електорального вибору.

Окремо варто звернути увагу на загальну тенденцію: антимігрантська риторика поступово перестає бути маргінальною і входить у ширший політичний дискурс. Це свідчить про її певну нормалізацію. Водночас така ситуація має і зворотний бік — посилення суспільної поляризації.

Важливим для нас виступає аспект сприйняття українських мігрантів. На відміну від вихідців з інших регіонів, їх переважно розглядають як вимушених переселенців. Однак це не означає повної деполітизації питання: поступово воно також починає обговорюватися у політичному контексті, зокрема через економічні аргументи та навантаження на соціальну сферу.

У підсумку можна сказати, що міграція залишається важливим чинником виборчої мобілізації у країнах Вишеградської групи, але не визначає її автоматично. Її вплив проявляється лише у поєднанні з іншими факторами — і саме ця комбінація виявляється вирішальною для електоральних результатів.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Доцяк І. (2019). Зростання політичної суб'єктності українських мігрантів у Європі: соціальні та економічні передумови. *Громадський активізм українських мігрантів Європи: згуртовані новими викликами*: матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Львів, 24 жовт. 2019 р.). Львів: Вид-во «Апріорі». С. 152–154.
2. Купін А. П. (2020). Виборчі права мігрантів у країнах європейського союзу. *Проблеми формування громадянського суспільства в Україні: виклики та колізії*: матер. Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 15 трав. 2020 р.). Дніпро: ДДУВС. С. 115–119.
3. Мазур Ю., Петінова О. (2024). Толерантність до мігрантів: соціальні, економічні та політичні фактори (на матеріалах соціологічного дослідження). *Південноукраїнські наукові студії*: зб. матер. Всеукр. наук.-практ. конф. студ. та молод. вчених (м. Одеса, 19–21 листоп. 2024 р.). Одеса: Ун-т Ушинського. С. 46–52.
4. Яворський М. С. (2020). Парламентський дискурс та особливості формування міграційної політики Данії: виклики та взаємовпливи. *Регіональні студії*. № 21. С. 65–70. URL: <https://doi.org/10.32782/2663-6170/2020.21.10>
5. Baranowska G. (2023). Poland's Sham 'Migration' Referendum. *Verfassungsblog*. <https://dx.doi.org/10.59704/0080ea603408fec9>
6. Csanyi P. (2020). Impact of Immigration on Europe and its Approach Towards the Migration (European Union States VS Visegrad Group Countries). *Journal of Comparative Politics*. Vol. 13(2). pp. 4–23. URL: <https://www.jofcp.org/assets/jcp/JCP-July-2020.pdf>

7. Csanyi P., Kucharčík R. (2023). Central European Leaders' Attitudes Towards the Migration and the Migration Crisis. *Journal of Comparative Politics*. Vol. 16(2). pp. 20–37. URL: <https://www.cpubi.si/assets/jcp/Articles-2023/JCP-July23-2.pdf>
8. EU cash, Ukraine, Russia and migration: Five takeaways from Péter Magyar's presser. URL: <https://www.euronews.com/my-europe/2026/04/13/eu-cash-ukraine-russia-and-migration-five-takeaways-from-peter-magyars-press-conference>
9. Garton Ash T. (2025). When Czech populists win, that's nothing peculiarly 'east European'. It's the new normal of the western world. *The Guardian*. URL: <https://www.theguardian.com/commentisfree/2025/oct/20/czech-republic-prague-populists-east-europe-west-eu>
10. Hinshaw D., Heijmans P. (2017). Upstart Pirate Party Remixes Czech Politics. *The Wall Street Journal*. URL: <https://www.wsj.com/articles/upstart-pirate-party-remixes-czech-politics-1510309801>
11. Jeffers P. (2023). Slovakia's Decision to Deter Immigrants from Entering the Country and Its Connection to Populism. *Democratic Erosion Consortium*. URL: <https://democratic-erosion.org/2023/11/15/slovakias-decision-to-deter-immigrants-from-entering-the-country-and-its-connection-to-populism/>
12. Joint Statement of the Heads of Government of the Visegrad Group Countries. URL: <https://www.visegradgroup.eu/home/documents/2015/joint-statement-of-the-150904>
13. Slovak election: PM Fico sees Muslim 'threat'. URL: <https://www.bbc.com/news/world-europe-35718831>
14. Ustawa poz. 904 z dnia 10 czerwca 2016 r. o działaniach antyterrorystycznych. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=wdm20160000904>

REFERENCES

1. Baranowska G. (2023). Poland's Sham 'Migration' Referendum. *Verfassungsblog*. <https://dx.doi.org/10.59704/0080ea603408fec9>
2. Csanyi P. (2020). Impact of Immigration on Europe and its Approach Towards the Migration (European Union States VS Visegrad Group Countries). *Journal of Comparative Politics*. Vol. 13(2). pp. 4–23. URL: <https://www.jofcp.org/assets/jcp/JCP-July-2020.pdf>
3. Csanyi P., Kucharčík R. (2023). Central European Leaders' Attitudes Towards the Migration and the Migration Crisis. *Journal of Comparative Politics*. Vol. 16(2). pp. 20–37. URL: <https://www.cpubi.si/assets/jcp/Articles-2023/JCP-July23-2.pdf>
4. Dotsiak I. (2019). Zrostannya politychnoyi sub'yektnosti ukrayinskykh mihrantiv u Yevropi: sotsialni ta ekonomichni peredumovy [The growth of political subjectivity of Ukrainian migrants in Europe: social and economic prerequisites]. *Hromadskyy aktyvizm ukrayinskykh mihrantiv Yevropy: z-hurtovani novymi vyklykamy [Public activism of Ukrainian migrants in Europe: united by new challenges]*: materials of the International Scientific and Practical Conference (Lviv, October 24, 2019). Lviv: Apriori Publishing House. pp. 152–154. [in Ukrainian].
5. EU cash, Ukraine, Russia and migration: Five takeaways from Péter Magyar's presser. URL: <https://www.euronews.com/my-europe/2026/04/13/eu-cash-ukraine-russia-and-migration-five-takeaways-from-peter-magyars-press-conference>
6. Garton Ash T. (2025). When Czech populists win, that's nothing peculiarly 'east European'. It's the new normal of the western world. *The Guardian*. URL: <https://www.theguardian.com/commentisfree/2025/oct/20/czech-republic-prague-populists-east-europe-west-eu>
7. Hinshaw D., Heijmans P. (2017). Upstart Pirate Party Remixes Czech Politics. *The Wall Street Journal*. URL: <https://www.wsj.com/articles/upstart-pirate-party-remixes-czech-politics-1510309801>

8. Jeffers P. (2023). Slovakia's Decision to Deter Immigrants from Entering the Country and Its Connection to Populism. *Democratic Erosion Consortium*. URL: <https://democratic-erosion.org/2023/11/15/slovakias-decision-to-deter-immigrants-from-entering-the-country-and-its-connection-to-populism/>
9. Joint Statement of the Heads of Government of the Visegrad Group Countries. URL: <https://www.visegradgroup.eu/home/documents/2015/joint-statement-of-the-150904>
10. Kupin A. P. (2020). Vyborchi prava mihrantiv u krayinakh yevropeyskoho soyuzu [Electoral rights of migrants in the countries of the European Union]. *Problemy formuvannya hromadyanskoho suspilstva v Ukrayini: vyklyky ta koliziyi* [Problems of forming civil society in Ukraine: challenges and conflicts]: materials of the All-Ukrainian scientific-practical conference (Dnipro, May 15, 2020). Dnipro: DSUIA. pp. 115–119. [in Ukrainian].
11. Mazur Yu., Petinova O. (2024). Tolerantnist do mihrantiv: sotsialni, ekonomichni ta politychni faktory (na materialakh sotsiologichnoho doslidzhennya) [Tolerance towards migrants: social, economic and political factors (based on sociological research)]. *Pivdennoukrayinski naukovi studiyi* [South Ukrainian scientific studies]: materials of the All-Ukrainian scientific-practical conference of students and young scientists (Odessa, November 19–21, 2024). Odesa: Ushynsky University. pp. 46–52. [in Ukrainian].
12. Slovak election: PM Fico sees Muslim 'threat'. URL: <https://www.bbc.com/news/world-europe-35718831>
13. Ustawa poz. 904 z dnia 10 czerwca 2016 r. o działaniach antyterrorystycznych. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=wdu20160000904>
14. Yavorskyi M. S. (2020). Parlament-skyi dyskurs ta osoblyvosti formuvannya mihratsiynoyi polityky Daniyi: vyklyky ta vzayemovplyvy [Parliamentary discourse and features of the formation of migration policy in Denmark: challenges and mutual influences]. *Regional Studies*. No. 21. pp. 65–70. URL: <https://doi.org/10.32782/2663-6170/2020.21.10> [in Ukrainian].